

Marijo Rošić*

HRVATSKA U UVJETIMA PUNOPRAVNOG ČLANSTVA U EUROPOL-u

Autor prikazuje pravni i faktični policijsko-operativni odnos Republike Hrvatske prema EUROPOL-u. U članku se analizira status Republike Hrvatske kao tzv. treće strane u odnosu na mogućnosti koje se Hrvatskoj otvaraju trenutkom ulaska u punopravno članstvo u Europsku uniju. Posebno se razrađuju mogućnosti koje svakoj novoj državi članici Europske unije pruža punopravno članstvo u EUROPOL-u konkretnim statističkim pokazateljima koji mogu upućivati na buduće trendove u odnosima Hrvatske i EUROPOL-a. U tekstu se navode i konkretne aktivnosti koje je bilo potrebno realizirati kroz projekt proširenja EUROPOL-a na Republiku Hrvatsku. U zaključnim razmatranjima daje se kratak osvrt na moguće djelovanje Republike Hrvatske kao punopravnog člana EUROPOL-a i utjecaj takvoga djelovanja na međunarodnu policijsku suradnju, kriminalistička istraživanja i, u širem smislu, na stanje javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj u budućnosti.

UVOD

Suradnja Europskog policijskog ureda (EUROPOL-a) i Republike Hrvatske može se sažeti u nekoliko ključnih etapa: faza pregovora o sklapanju Sporazuma s EUROPOL-om, faza uspostave nacionalne kontaktne točke (Odsjeka, od 2012. godine Odjela Europol), faza funkcioniranja kao tzv. "treća strana" i konačno kroz etapu buduće suradnje kao punopravne članice Europske unije. Prve konkretne aktivnosti moguće je popratiti od 14. prosinca 2002. kada je formirana radna skupina za pripremu početka pregovora za sklapanje sporazuma o suradnji između Republike Hrvatske i EUROPOL-a. Premda su sve države nečlanice Europske unije s područja jugoistoka Europe (Hrvatska, Albanija, Makedonija, Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina) krenule s jednakih početnih položaja u proces sklapanja sporazuma s EUROPOL-om, Hrvatska se može pohvaliti da je prva koja je taj proces uspješno okončala sklapanjem Sporazuma o strateškoj i operativnoj suradnji koji je obuhvatio

---

* Marijo Rošić, mag. iur., dipl. kriminalist, voditelj Službe za međunarodnu policijsku suradnju u Upravi kriminalističke policije Ministarstva unutarnjih poslova

i razmjenu osobnih podataka. Kao nadležna tijela za ostvarivanje suradnje u Republici Hrvatskoj Sporazumom su tada određeni: Ministarstvo unutarnjih poslova – Ravnateljstvo policije i tri upravne organizacije u sastavu Ministarstva financija: Carinska uprava, Porezna uprava i Ured za sprečavanje pranja novca. Aktivnosti oko uspostave Odsjeka Europol kao nacionalne kontaktne točke dovršene su 19. siječnja 2006., a Odsjek je počeo s punim operativnim radom u rujnu 2006. godine.¹ Odsjek Europol (danas Odjel Europol) integrativni je dio Službe za međunarodnu policijsku suradnju u sklopu koje još djeluju Odjel Interpola, Odjel SIRENE², Telekomunikacijski centar Službe (24-satno dežurstvo), prevoditeljski dio Službe i policijski službenici za multilateralnu i bilateralnu međunarodnu policijsku suradnju. Služba je smještena u okviru Uprave kriminalističke policije i kao i u drugim državama Europske unije jedna je od najbrojnijih ustrojstvenih jedinica te vrste.³ Ključan datum za rad i funkcioniranje EUROPOL-a početak je primjene Odluke Vijeća o uspostavi Europskog policijskog ureda (EUROPOL-a) od 6. travnja 2009.⁴ koja se počela primjenjivati od 1. siječnja 2010. Odluka je zamijenila tzv. Konvenciju EUROPOL-a koja se dopunjavala dopunskim protokolima uz Konvenciju koji su stupali na snagu za svaku pojedinu državu tek kada bi ih one ratificirale. Sustav funkcioniranja EUROPOL-a temeljem Konvencije i dopunskih protokola onemogućavao je brzu zakonodavnu prilagodbu na nove pojavne oblike međunarodnog kriminala.⁵ Ulaskom u Europsku uniju Republika Hrvatska mijenja svoj status iz tzv. treće strane u državu koja će prema EUROPOL-u funkcionirati kao punopravna članica. Temeljna su pitanja što se faktično mijenja i kakva je praktična dodana vrijednost djelovanja hrvatske policije u uvjetima punopravnog članstva.

1. EUROPOL – PRAVNA OSNOVA I ZADAĆE

Radi boljšega razumijevanja potrebno je analizirati temeljni pravni akt koji uređuje djelokrug rada EUROPOL-a i genezu njegova nastanka. Vijeće mi-

---

¹ Više o počecima uspostave suradnje s EUROPOL-om vidi: Rošić, M., *Europol i međunarodnu policijsku suradnju kriminalističke policije Republike Hrvatske*, HLJKPP br. 1/2008., str. 249-252.

² Više o SIRENE uredu i postupcima izručenja vidi: Hržina D., Rošić M., Stipišić LJ. (2012), *Postupci izručenja u Republici Hrvatskoj – praktični aspekti*, HLJKPP br. 2/2012., str. 843-848.

³ U drugim državama ustrojstvene jedinice ovoga tipa ustrojene su kao viši organizacijski oblici (sektori, uprave).

⁴ Službeni glasnik EU L 121/2009, str. 37-66.

⁵ Više o odnosima EUROPOL-a i Republike Hrvatske vidi: Rošić, M., *Perspektive Republike Hrvatske u suradnji putem EUROPOL-a*, Policija i sigurnost br. 4/2009., str. 399-426.

nistara pravosuđa i unutarnjih poslova donosi na 2863. sastanku održanom 18. travnja 2008.⁶ političku odluku kojom se ističe da EUROPOL postaje agencija Europske unije koja bi se od 1. siječnja 2010. trebala financirati iz proračuna Unije. Nadalje se ističe kako se mandat i zadaće EUROPOL-a moraju mijenjati i usklađivati s novim trendovima međunarodnog organiziranog kriminala, radi unapređivanja sustava djelovanja i financiranja. Jedan od osnovnih dokumenta temeljem kojega je izrađen tekst Odluke Vijeća o uspostavi EUROPOL-a jest Strategija unutarnje sigurnosti Europske unije.⁷ Tri aktivnosti Strategije (razbijanje kriminalnih grupa, prevencija terorizma i borba protiv kibernetičkog kriminaliteta) obuhvaćene su Odlukom o osnivanju EUROPOL-a kao zadaće kojim se treba baviti ova agencija. „Ustavna“ pravna osnova osnutka EUROPOL-a u članku je 88. Konsolidirane verzije Ugovora o funkcioniranju Europske unije.⁸

Što se značajno sadržajno mijenja u odnosu prema tekstu Konvencije o EUROPOL-u?

Člankom 4. proširuje se **mandat EUROPOL-a** na sve oblike organiziranog kriminala⁹ i terorizam, koji se nalaze u aneksu. Nadalje, EUROPOL postaje nadležan i za sve ostale oblike teškog kriminala¹⁰ sadržane u aneksu. Tom odredbom omogućuje se, primjerice, počevši od 2010. godine, prikupljanje podataka o serijskim ubojicama koji su počinili ubojstva u najmanje dvije države članice. Jasno je da Republika Hrvatska već samim ulaskom u Europsku uniju ima mogućnost bilateralne razmjene podataka s državama članicama iz mandata EUROPOL-a, što trećim stranama nije moguće.¹¹

Člankom 5. Odluke daje se nova, specifična ovlast EUROPOL-u da osigurava potporu državama članicama u prikupljanju i obradi informacija koje bi mogle dovesti do utvrđivanja identiteta počinitelja kriminala putem interneta. Istim člankom predviđa se da će EUROPOL osiguravati pomoć državama članicama u istrazi, posebice prosljeđivanjem informacija nacionalnim jedinicama.

Člankom 5. stavkom 5. Odluke predviđa se da EUROPOL postaje središnje tijelo za suzbijanje krivotvorenja eura¹² u skladu s odlukom 2005/511/JHA od

---

⁶ Vidi http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/99991.pdf

⁷ Dogovor Europske komisije, Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije o aktivnostima u provedbi unutarnje strategije sigurnosti: pet koraka prema sigurnijoj Europi, COM (2010) 673.

⁸ Službeni glasnik EU C 115/2008, str. 47.

⁹ Više o pojmu transnacionalnog organiziranog kriminala vidi: Calcagni, M. (2010), *The Conceptualisation of Transnational Organised Crime*, SIAK Journal br. 2/2010, Beč, str. 72-80.

¹⁰ Više o pojmu međunarodnog organiziranog kriminaliteta vidi u: Modly, D., Šuperina, M., Korajlić, N. (2008), *Rječnik kriminalistike*, Strukovna udruga kriminalista, Biblioteka: Strukovna riječ kriminalista - knjiga 1., Zagreb, str. 386.

¹¹ U praksi se znalo dogoditi da pojedine države nisu odgovarale na hrvatske zahtjeve za provjeru izravno upućene njima pozivajući se na činjenicu da predmet rada mogu biti samo oni zahtjevi koji predstavljaju ugrozu u barem dvije **države članice**.

¹² Vidi i Službeni list EU (OJ L br. 185 od 16. srpnja 2005., str. 35).

12. srpnja 2005. EUROPOL može podupirati koordinaciju mjera koje bi se poduzimale radi suzbijanja krivotvorenja eura suradnjom s nadležnim tijelima država članica ili kroz zajedničke istražne timove, i to kontaktom kako s tijelima Unije tako i s tijelima tzv. trećih strana. Prema zahtjevu, EUROPOL može i financijski podupirati istrage u vezi s krivotvorenjem eura.¹³

U pogledu djelovanja EUROPOL-a na međunarodnim događajima mandat je proširen na djelovanje na svim značajnijim međunarodnim događajima, za razliku od definicije iz Konvencije kada je taj mandat bio sužen na značajnija sportska zbivanja.

Člankom 5. eksplicite je naglašeno da EUROPOL izrađuje procjene ugroze (engl. *threat assesment*), strateške analize (engl. *strategic analyses*) i generalna situacijska izvješća (engl. *general situation reports*) u vezi s predmetom rada, uključujući i tzv. procjene ugroze od organiziranog kriminaliteta (engl. *organized crime threat assesment - OCTA*).¹⁴ Na preporuku Upravnog odbora EUROPOL-a, Vijeće ministara pravosuđa i unutarnjih poslova donosi prioritete rada EUROPOL-a, uzimajući u obzir izrađene strateške analize i procjene ugroze.¹⁵

U pogledu **informacijskog sustava i razmjene informacija** Odluka definira mogućnost da EUROPOL može osnovati i održavati i druge (pored informacijskog sustava i analitičkih radnih datoteka¹⁶) sustave za obradu osobnih podataka, a zatim i pohranjivati i obrađivati nove informacije u skladu s proširenim mandatom. Upravni odbor, na prijedlog direktora EUROPOL-a, nakon uvida u informacije u informacijskom sustavu i nakon konzultacija sa Zajedničkim nadzornim tijelom EUROPOL-a, odlučuje o uspostavi takvoga sustava. Odluka Upravnog odbora dostavlja se Vijeću na potvrđivanje.

Člankom 21. Odluke predviđa se da EUROPOL može istraživati i druge izvore informacija, poput informacija primljenih od fizičkih osoba, a može i pristupiti drugim informacijskim sustavima, nacionalne ili međunarodne ra-

---

¹³ Hrvatska je kao treća strana iskoristila tu mogućnost korištenjem sredstava dobivenih od EUROPOL-a za otkup krivotvorenih eura. Kriminalističko istraživanje koordinirano s nekoliko država uspješno je okončano uhićenjem počinitelja i pronalaskom ilegalne tiskare krivotvorenih eura na području jedne susjedne države.

¹⁴ Od 2013. godine umjesto OCTE uvodi se tzv. SOCTA (engl. *serious organised crime threat assesment*). Cilj SOCTE, koja predstavlja osnovni analitički proizvod EUROPOL-a, jest, *inter alia*, dati preporuke u pogledu glavnih područja kriminaliteta temeljem kojih bi Vijeće ministara pravosuđa i unutarnjih poslova EU donosilo odluke o prioritetima u borbi protiv organiziranog kriminaliteta i terorizma. U operativnom smislu, SOCTA identificira područja kriminaliteta, *modus operandi*, grupe i pojedince koji predstavljaju najveću ugrozu za sigurnost država članica.

¹⁵ Više o samoj izradi SOCTE vidi *infra*, pod točkom 2. ovoga članka.

¹⁶ Više o analitičkim radnim datotekama i informacijskom sustavu EUROPOL-a vidi: Rošić, M.: *Europol i međunarodna policijska suradnja Republike Hrvatske*, HLJKPP br. 1/2008, str. 205.

zine, te povlačiti podatke iz njih ako je to potrebno radi obavljanja predviđenih zadaća.

Proširena je i lista podataka koje sadržava informacijski sustav EURO-POL-a pa se tako u sustavu mogu pohranjivati podaci o osobi za koju postoji niži stupanj sumnje (engl. *reasonable ground*, dok tekst Konvencije predviđa engl. *serious grounds*) da će počiniti kazneno djelo, ali i podaci o osobi za koju postoji činjenični supstrat koji upućuje na to da će ona počiniti kazneno djelo. Omogućeno je prikupljanje dodatnih pojedinosti o osobi u sustavu poput: prebivališta, zanimanja i boravišta, broja socijalnog osiguranja, vozačke dozvole, identifikacijskih dokumenata i podataka iz putne isprave i, kada je nužno, ostalih podataka koji mogu pomoći u utvrđivanju identiteta poput specifičnih nepromjenjivih tjelesnih karakteristika poput otisaka prstiju ili DNK profila (utvrđenog od nekodiranog dijela DNK).

Nadalje, uvodi se novo poglavlje koje uređuje **odnose s drugim organizacijama**. Omogućuje se razmjena strateških, operativnih i tehničkih podataka, temeljem sporazuma o suradnji, s određenim tijelima EU (Eurojust, OLAF¹⁷, Frontex¹⁸, Europskim policijskim koledžom, Europskom središnjom bankom, Europskim centrom za praćenje opojnih droga i ovisnosti o opojnim drogama). Klasificirani podaci mogu se razmjenjivati samo ako postoji sporazum o razmjeni klasificiranih podataka.

Podaci se mogu razmjenjivati i s trećim državama, Interpolom, međunarodnim organizacijama i ostalim tijelima javnog prava osnovanim sporazumima između najmanje dviju država. Sklapanje sporazuma u ovome slučaju potvrđuje Vijeće ministara. I prije sklapanja sporazuma, EUROPOL može primati i obrađivati osobne podatke i klasificirane informacije, ali, s druge strane, bez valjanoga sporazuma ne može s trećim stranama razmjenjivati osobne i klasificirane podatke (novost je da može, i bez sporazuma, s trećim stranama razmjenjivati sve druge vrste podataka). Iznimno, osobni i klasificirani podaci mogu se razmjenjivati s trećim stranama kada, u pojedinačnom slučaju, postoji potreba radi sprečavanja i suzbijanja kaznenih djela iz djelokruga rada EUROPOL-a. Odluku donosi direktor EUROPOL-a koji odobrava takvo prosljeđivanje klasificiranih i osobnih podataka samo ako je to prosljeđivanje apsolutno potrebno radi zaštite najvažnijih interesa država članica za kazneno djelo koje je u mandatu EUROPOL-a ili ako je riječ o neprekidnoj opasnosti sjedinjenoj s počinjenjem kaznenog djela ili terorističkog napada.¹⁹

---

¹⁷ Engl. *European Anti-fraud Office* (OJ L 136 od 31. svibnja 1999., str. 20).

¹⁸ Engl. *European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union* (OJ L 349 od 25. studenoga 2004., str. 1).

¹⁹ Mogućnost „dijeljenja“ podataka s trećim stranama predmet je dužeg razmatranja Europske komisije i najvjerojatnije će biti definirana Uredbom Vijeća Europske unije koja je trenutno u izradi.

Člankom 25. Odluke definira se mogućnost obrade podatka primljenih od fizičkih osoba i privatnih tvrtki, kompanija, trgovačkih društava, neprofitnih organizacija i ostalih pravnih osoba obuhvaćenih privatnim pravom (u daljnjem tekstu: „privatne strane“²⁰) kao i od „privatnih osoba“²¹ - fizičkih osoba. Ipak, u stavku 3. istoga članka navodi se da se ti podaci mogu obrađivati:

- a) ako su osobni podaci dostavljeni od „privatne strane“ koja je osnovana sukladno pravu država članica – samo onda kad ih je dostavila središnja nacionalna točka kontakta;
- b) ako su podaci dostavljeni od „privatne strane“ koja je osnovana u državi koja je tzv. „treća strana“ s kojom EUROPOL ima sklopljen sporazum o suradnji u razmjeni i osobnih podataka – samo onda kada ih je dostavila središnja nacionalna točka;
- c) ako su podaci dostavljeni od „privatne strane“ koja je osnovana u državi koja je tzv. „treća strana“ s kojom EUROPOL nema sklopljen sporazum o suradnji – samo onda kada je dotična „treća strana“ na popisu „trećih strana“ i organizacija s kojima EUROPOL planira sklopiti sporazum o suradnji ili ako su EUROPOL i „privatna strana“ zaključili memorandum o suradnji kojim se predviđa prosljeđivanje osobnih podataka i potvrđuje prikupljanje i dostava podataka sa svrhom iz djelokruga rada EUROPOL-a.

U pogledu **analitičkih radnih datoteka** Odluka pojednostavljuje postupak spajanja dviju datoteka u jednu kao i postupak prebacivanja podataka iz jedne u drugu radnu datoteku. Kada EUROPOL utvrdi da su podaci o osobama i stvarima koje se dostavljaju već uključeni u neke druge baze podataka, eksplicite se predviđa da će EUROPOL tada izvijestiti državu članicu ili „treću stranu“ s kojom ima sklopljen sporazum o suradnji koja je podatak prethodno dostavila, o „podudarnosti“.

U pogledu **indeksa sustava za pretraživanje** propisuje se u članku 15. da bi Upravni odbor trebao biti odgovoran ne samo za izgled indeksa sustava nego i za propisivanje uvjeta za pristup.

Posebna ovlast predviđa se za stručnjake OLAF-a²² koji će biti pozvani da sudjeluju u radu analitičke skupine uvijek kada je riječ o zaštiti financijskih interesa EU ili ako je riječ o prijevaram kaznenim djelima. Za navedenu aktivnost nije predviđeno postojanje sporazuma o suradnji.

U pogledu **zaštite podataka** utvrđuje se uspostava novog sustava obrade osobnih podataka koji zahtijeva uključivanje Upravnog odbora i Zajedničkog nadzornog tijela. Pozivaju se i šefovi nacionalnih jedinica EUROPOL-a da razmatraju i pripremaju prijedloge kojima bi se poboljšala operativna učinkovitost EUROPOL-a i poduprlo djelovanje država članica.

---

²⁰ Engl. *private parties*.

²¹ Engl. *private persons*.

²² Europski ured za sprečavanje prevara (engl. *European Anti-Fraud Office*).

Posebnu vrstu poboljšanja sustava zaštite podataka predviđa odredba čl. 28. nacрта kojom se predviđa da će službenik za zaštitu podataka, kojega imenuje Upravni odbor na prijedlog direktora EUROPOL-a, djelovati neovisno u obavljanju svojih dužnosti.

Povjerljivost (podataka) definirana je cijelim jednim poglavljem Odluke. U članku 40. stavku 1. Odluke predviđa se da će Vijeće kvalificiranom većinom glasova, nakon konzultacija s Europskim parlamentom, pripremiti pravila o povjerljivosti, i to u dogovoru s Upravnim odborom EUROPOL-a. Ta će pravila obuhvatiti i odredbe o slučajevima kada EUROPOL razmjenjuje povjerljive podatke s trećim stranama.

Nadalje, radi povećanja sigurnosti osoblja koje postupaju s povjerljivim podacima EUROPOL-a, zadužuje se Upravni odbor da donese odredbe o sigurnosnim provjerama za osoblje EUROPOL-a. Posebna ovlast dodjeljuje se direktoru EUROPOL-a kojom se on ovlašćuje da, u iznimnim situacijama, dostavlja klasificirane podatke trećoj strani s kojom EUROPOL nema sklopljen sporazum o suradnji. U tom slučaju direktor EUROPOL-a mora o dostavi izvijestiti Upravni odbor i Zajedničko nadzorno tijelo te mora posebno voditi računa o prirodi dostavljenog podatka, svrsi dostave, duljini trajanja obrade, općim i posebnim odredbama o zaštiti osobnih podataka koje se dostavljaju trećoj strani te o tome je li treća strana spremna postupati sukladno zahtjevima EUROPOL-a.

Za djelovanje **časnika za vezu** Odlukom je predviđena izmjena kojom se časnicima za vezu omogućuje međusobna razmjena podataka koji su izvan mandata EUROPOL-a, u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s nacionalnim zakonodavstvom. Nadalje, časnici za vezu mogu s osobljem EUROPOL-a surađivati u razmjeni informacija i savjeta koji više nisu ograničeni samo na podatke koje je dostavila država članica koja ga je uputila.

Specifičnost EUROPOL-a s obzirom na Republiku Hrvatsku je u tome što je EUROPOL od sklapanja Sporazuma s Republikom Hrvatskom postao agencija Europske unije koja se financira iz sredstava EU, a ne više doprinosima država članica. Nadalje, pristupanje Republike Hrvatske u punopravno članstvo u EUROPOL treba sagledati i u kontekstu stupanja na snagu Lisabonskog ugovora.²³

---

²³ Čapeta, T., Đurđević, Z., Goldner Lang, I., Lapaš, D., Mataija, M., Perišin, T., Podolnjak, R., Rodin, S., Selanec, G., Vasiljević, S. (2009), *Reforma Europske Unije - - Lisabonski ugovor*, Narodne novine, Zagreb, str. 324-327.

2. MOGUĆNOSTI KOJE PRUŽA EUROPOL U KRIMINALISTIČKIM ISTRAŽIVANJIMA

Štokholmski program²⁴ ističe da organizirani kriminal postaje sve globalniji, da borba protiv kriminaliteta iziskuje, *inter alia*, sustavnu razmjenu podataka te poziva EUROPOL da postane „platforma za razmjenu podataka između agencija za provedbu zakona država članica, pružatelj usluga te da osigura i bude baza za pružanje usluga tijelima za provedbu zakona”.²⁵ Europol se može istaknuti kao središnja agencija Europske unije za pružanje podrške tijelima za provedbu zakona u provedbi kriminalističkih istraživanja, platforma za razmjenu kriminalističko-obavještajnih podataka i centar za kriminalistička vještačenja. Što EUROPOL čini jedinstvenim? U EUROPOL-u je zaposleno gotovo 800 djelatnika, od čega 100 analitičara. U EUROPOL-u „pod istim krovom“ djeluje i 144 časnika za vezu država članica, trećih strana i agencija s kojima EUROPOL ima potpisane sporazume o suradnji. Proračun²⁶ za 2013. godinu iznosi respektabilnih 82.520.500 eura.²⁷ Zaposlenici EUROPOL-a dolaze iz 39 država svijeta. Posljedica je to i niza bilateralnih sporazuma koje je EUROPOL-a sklopio s tzv. „trećim stranama“. Pri tome treba razlikovati sporazume o operativnoj i sporazume o strateškoj suradnji. Sporazumi o operativnoj i sporazumi o strateškoj suradnji u pravilu omogućuju i razmjenu osobnih podataka.²⁸ EUROPOL je sklopio takve sporazume s Australijom, Kanadom, Hrvatskom, Makedonijom, Islandom, Norveškom, Švicarskom, SAD-om i Monakom. Sporazume o strateškoj suradnji EUROPOL je sklopio s Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Kolumbijom, Moldavijom, Rusijom, Turskom, Srbijom, Crnom Gorom i Ukrajinom.²⁹

Mogućnosti koje pruža EUROPOL najlakše je sagledati kroz alate (operativne ili strateške prirode).

Prvi alat je EUROPOL-ov 24/7 operativni centar koji predstavlja točku razmjene podataka između EUROPOL-a, država članica i trećih strana. Taj centar ima pet osnovnih funkcija:

---

²⁴ The Stockholm Programme: An Open and Secure Europe Serving and Protecting Citizens, OJ C 115, 4.5.2010, str. 1–38.

²⁵ The European Council also invited the Commission to “examine how it could be ensured that Europol receives information from Member States law enforcement authorities so that the Member States can make full use of Europol capacities”.

²⁶ <https://www.europol.europa.eu/content/page/finance-819> od 7. lipnja 2013.

²⁷ Proračun za 2012. godinu je iznosio 84.152.000 eura, za 2011. godinu iznosio je 84.771.084 eura.

²⁸ Više o sklapanju Sporazuma Republike Hrvatske s EUROPOL-om vidi *supra*, pod bilješkom 2.

²⁹ Uskoro se može očekivati da će EUROPOL sklopiti sporazume o operativnoj suradnji sa Srbijom i Crnom Gorom.

1. predstavlja središnje tijelo za provjeru ulazno-izlaznih upita u odnosu na sve raspoložive baze podataka. Operativna informacija procesuirana se kroz EUROPOL-ov sustav upitom u informacije sadržane u analitičkim radnim datotekama. Ako dođe do podudarnosti (engl. *hit*), informacija se pretvara u analitičko izvješće i državi koja je postavila zahtjev daje se brz odgovor koji upućuje na poveznice u odnosu prema postavljenom upitu;
2. ima mogućnost pohrane informacija na određeno vrijeme i procjenu mogućnosti je li primljena informacija relevantna za obavljanje EUROPOL-ovih zadaća te može li biti uvrštena u EUROPOL-ov informacijski sustav (EIS) ili analitičku radnu datoteku;
3. pruža analitičku podršku u tzv. „tematskim slučajevima“: podatke unesene u razne evidencije sada EUROPOL može odmah analizirati;
4. predstavlja središnju točku za razmijenu informacija s trećim stranama vodeći pri tome računa da se dostavljene informacije dostavljaju u prave projekte i da onaj tko je zahtjev unio dobije pravodobnu i točnu povratnu informaciju;
5. pruža podršku u osiguranju važnijih javnih događaja (sportskih, gospodarskih, kulturnih i drugih skupova).

Od 1. srpnja 2011. EUROPOL je smješten u potpuno novom objektu koji je za potrebe te agencije donirala Vlada Kraljevine Nizozemske. U sklopu tako obnovljenog kompleksa jest i nova soba za operacije iz koje se koordinira praktična provedba akcija.³⁰

Drugi alat kojim raspolaže EUROPOL jesu Europolove nacionalne jedinice, konkretnije **mreža časnika za vezu** (svaka država dužna jer poslati barem jednoga časnika za vezu u središte EUROPOL-a).³¹ Ta jedinstvena mreža od 144 časnika za vezu omogućuje bržu, neposrednu uspostavu kontakta i ubrzo razmjenu podataka. Uz države članice, tu mrežu časnika za vezu čine i časnici za vezu tzv. trećih strana i međunarodnih organizacija poput američkih DEA³², FBI³³, ICE³⁴, IRS³⁵, USSS³⁶, Interpola Kolumbije, Australije, Kanade i dr.

Treći alat predstavlja EUROPOL-ov Upravni odbor sastavljen od visokopozicioniranih predstavnika svih država članica. Odbor donosi odluke

---

³⁰ Prva popraćena akcija bila je operativna akcija *Truck* kojom se pratilo kretanje kineskih kriminalnih grupa koje su nezakonito trgovale ljudima u Ujedinjeno Kraljevstvo.

³¹ Svoga prvoga časnika za vezu Hrvatska je uputila 2. ožujka 2008.

³² Drug Enforcement Agency.

³³ Federal Bureau of Investigation.

³⁴ Immigration and Customs Enforcement.

³⁵ Internal Revenue Service.

³⁶ US Secret Service.

dvotrećinskom većinom, svaka država ima jedan glas. Upravni odbor zadužen je za donošenje strateških odluka EUROPOL-a, analizu nacрта svih dokumenata koji zadiru u djelokrug rada EUROPOL-a prije negoli se upućuju na daljnja razmatranja kroz tijela EU, usvaja konačni godišnji proračun EUROPOL-a, nadzire rad direktora EUROPOL-a i obavljanje dodijeljenih mu zadaća, usvaja radni program budućih aktivnosti. Republika Hrvatska će po ulasku u Europsku uniju imati pravo punoga suodlučivanja u Upravnom odboru, do ulaska u Europsku uniju hrvatski predstavnik je tim sastancima mogao nazočiti samo kao promatrač.

Četvrti alat, preduvjet normalnog funkcioniranja EUROPOL-a, jest **sigurna infrastruktura za komunikaciju i razmjenu podataka**. EUROPOL sa svim državama članicama i trećim stranama uspostavlja naprednu, pouzdanu, efikasnu i sigurnu komunikacijsku mrežu za razmjenu podataka. Takvim pristupom povećava se uzajamno povjerenje među partnerima i onemogućuje „curenje informacija“.³⁷

Peti je jedan od najznačajnijih alata EUROPOL-a jest **informacijski sustav EUROPOL-a** (u daljnjem tekstu EIS). Što sadržava EIS, tko i kako može pretraživati sustav?

Na prvo pitanje odgovor daje čl. 13. Odluke: Informacijski sustav EUROPOL-a može se koristiti za obradu samo onih podataka potrebnih za obavljanje zadataka EUROPOL-a. Uneseni podaci odnose se na:

(a) osobe koje su u skladu s nacionalnim pravom države članice osumnjičene da su počinile ili sudjelovale u počinjenju kaznenog djela za koje je EUROPOL nadležan ili koje su osuđene za takvo djelo;

(b) osobe za koje prema nacionalnom pravu države članice postoje činjenične naznake ili osnove sumnje da su počinile kaznena djela za koje je EUROPOL nadležan.

Podaci o osobama mogu uključivati samo sljedeće elemente (članak 12. stavak 3. Odluke): prezime, djevojačko prezime, imena i sve nadimke ili lažna imena; datum i mjesto rođenja; državljanstvo; spol; boravište, zanimanje i mjesto u kojem se osoba zadržava; broj socijalnog osiguranja, vozačke dozvole, osobne isprave i podatke iz putne isprave te, ako je potrebno, druga obilježja koja mogu pomoći utvrđivanju identiteta, uključujući posebne stvarne fizičke osobine koje nisu podložne promjenama, kao što su daktiloskopski podaci i profil DNA (na temelju nekodirajućeg dijela DNA).

Osim tih podataka, EIS može sadržavati (čl. 12. stavak 3. Odluke) podatke o:

(a) kaznenim djelima, pretpostavljenim kaznenim djelima, kada, gdje i kako su (navodno) počinjena;

---

³⁷ I Republika Hrvatska je kao treća strana potpisala poseban sporazum o uspostavi sigurnog komunikacijskog kanala s EUROPOL-om.

- (b) sredstvima koja su se koristila ili su se mogla koristiti za počinjenje kaznenih djela, uključujući informacije o pravnim osobama;
- (c) odjelima koji se bave slučajem i njihove brojeve predmeta;
- (d) sumnjama u članstvo u kriminalnoj organizaciji;
- (e) osuđujućim presudama, kada se odnose na kaznena djela iz nadležnosti EUROPOL-a;
- (f) onome tko je unio podatke.

Te podatke moguće je unositi i kada još ne sadržavaju bilo kakva upućivanja na osobe. Kada EUROPOL sam unosi podatke, kao i kada daje broj predmeta, on također navodi izvor podataka.

Nacionalne jedinice, časnici za vezu, ravnatelj, zamjenici ravnatelja i odgovarajuće ovlašteno osoblje EUROPOL-a imaju pravo unosa podataka u Informacijski sustav EUROPOL-a i dobivanja podataka iz njega. Podatke može dobiti EUROPOL ako je to potrebno za izvršavanje njegovih zadaća u konkretnom slučaju. Nacionalne jedinice i časnici za vezu podatke dobivaju u skladu sa zakonima i drugim propisima i postupcima stranke koja ima pravo pristupa podacima.

Samo stranka koja je unijela podatke može ih mijenjati, ispravljati ili brisati. Kada druga stranka opravdano posumnja da podaci nisu ispravni ili ih želi dopuniti, ona bez odgode obavješćuje stranku koja ih je unijela. Stranka koja je unijela podatke razmatra te informacije bez odgode te, ako je potrebno, mijenja, dopunjava, ispravlja ili briše podatke bez odgode.

Kada sustav sadržava podatke o kaznenim djelima (čl. 12. stavak 3.) u vezi s nekom osobom, bilo koja stranka može unijeti dodatne podatke, kako je navedeno u toj odredbi. Kada su uneseni podaci očigledno suprotni, stranke se međusobno savjetuju i postižu sporazum.

Ako stranka namjerava potpuno izbrisati podatke iz članka 12. stavka 2. koje je unijela u vezi s nekom osobom te ako su druge stranke pohranile podatke u skladu s člankom 12. stavkom 3. o istoj osobi, odgovornost u smislu zakonodavstva o zaštiti te pravo mijenjanja, dodavanja, ispravljanja i brisanja tih podataka u skladu s člankom 12. stavkom 2. prenosi se na stranku koja je iduća unosila podatke iz članka 12. stavka 3. o toj osobi. Stranka koja namjerava brisati podatke dužna je o svojoj namjeri obavijestiti stranku na koju je prenesena odgovornost za zaštitu podataka.

Odgovornost za dopuštenje uzimanja i unošenja te izmjena unutar informacijskog sustava EUROPOL-a ima osoba koja uzima, unosi ili mijenja podatke. Mora biti moguće identificirati tu osobu. Razmjena informacija između nacionalnih jedinica i nadležnih tijela država članica uređuje se nacionalnim pravom.

Uz nacionalne jedinice i osobe iz stavka 1., nadležna tijela određena za tu svrhu od država članica također mogu pretraživati informacijski sustav EUROPOL-a. Međutim, rezultat pretraživanja označuje samo je li zatraženi

podatak dostupan u Informacijskom sustavu EUROPOL-a. Dodatne se informacije nakon toga mogu dobiti preko nacionalnih jedinica.

EIS je jedno od najmoćnijih oružja EUROPOL-a. Omogućuje proaktivan pristup policiji u kriminalističkim istraživanjima. Nastao je kao rezultat „dijeljenja“ podataka između država članica. Način pretraživanja i dostupa podacima ograničen je u pravilu na manji broj izvršitelja, tzv. određenih nadležnih tijela (engl. *designated competent authority*). Pravila o zaštiti osobnih podataka nalažu da se u svakom trenutku mora znati koja država je „vlasnik podatka“ i odgovara za točnost, pouzdanost informacije. Podatke od značenja za EUROPOL u EIS države unose na različite načine.³⁸ Od 2011. godine sva tijela određena za pribavljanje podatke iz EIS pomoću automatske tražilice entiteta u EIS dobivaju podataka o podudarnosti unosa određene države s već postojećim unosom neke druge države po entitetu.³⁹ Uz pojedine podatke države mogu istaći i tzv. upute za rukovanje. Za podatke uz koje je istaknut tzv. H2 kod (informacija se ne smije dalje prosljeđivati bez privole vlasnika informacije) vrijede posebna pravila. Što sadržava EIS? Do 4. siječnja 2013. u EIS je evidentirano 186.896 predmeta i 48.023 osobe. U usporedbi s 2011. količina podataka porasla je 2%. Oko 34% ukupnih podataka odnosi se na podatke u vezi s trgovinom drogom, 14% na krivotvorenje novca, 12% na razbojništva, 10% na nezakonite migracije i dr. Najveći broj osoba unijelo je Ujedinjeno Kraljevstvo, slijede Belgija, Francuska, Njemačka, Španjolska i dr. Zadaća je Hrvatske neposredno nakon ulaska u Europsku uniju započeti sustavnim unosom vlastitih podataka iz mandata EUROPOL-a u EIS. Ovisno o količini i kvaliteti unesenih podataka, valja očekivati generiranje podataka po već raspoloživim entitetima u EIS. Svaki pogodak potencijalni je doprinos kvaliteti kriminalističkog istraživanja.

Šesti alat EUROPOL-a je sustav za sigurnu razmjenu podataka, tzv. **SIENA** (engl. Secure Information Exchange System). Taj sustav omogućuje jednostavnu i sigurnu razmjenu podataka između država članica, trećih strana i operativnih partnera na jedinstvenom sustavu. Sustav je certificiran i za razmjenu klasificiranih podataka određene razine. Republika Hrvatska ima pristup tome sustavu od lipnja 2011. godine. Od ukupno 9.871 poruke koju su tzv. treće strane razmijenile u 2012. godini, Hrvatska je sa 777 razmijenjenih

---

³⁸ Krajem 2012. godine 13 država unosilo je podatke pomoću tzv. automatskog *data loadera*. Druge države obavljaju ažuriranje podataka na dnevnoj osnovi manualno ili poluautomatski.

³⁹ Konkretno, država A može unijeti podatke o osobi koja je višestruki počinitelj razbojništava u toj državi. Sustav će automatski prepoznati da je podatke o istoj osobi (entitetu) već unijela država B koja istu osobu evidentira kao počinitelja iznuda i trgovanja ljudima. Država A dobiva obavijest da u EIS već postoji evidentiran entitet po unosu države B. Daljnja komunikacija u razmijeni konkretnih saznanja mora se odvijati uz uvažavanje pravila o zaštiti osobnih podataka.

poruka na trećem mjestu (odmah iza Švicarske i Norveške). Ipak, usporede li se te brojke sa 414.334 poruka koliko je ukupno razmijenjeno u 2012. godini između država članica, nameće se zaključak kako je neizbježno da će količina razmijenjenih poruka Republike Hrvatske u statusu punopravne članice znatno porasti. Više je razloga za tu tvrdnju:

1. Hrvatska može uputiti kao država članica i „bilateralni“ upit drugoj državi članici iz mandata EUROPOL-a putem SIENA komunikacijskog sustava, što do sada, kao treća strana, formalnopravno nije mogla;
2. države u okruženju također imaju instaliran SIENA sustav za razmjenu podataka tako da tradicionalni Interpolov kanal razmijene podataka dobiva „konkurenta“;
3. po pogotku u EIS sustavu kojemu Hrvatska do sada nije imala pristup moguća je daljnja razmjena potrebnih podataka putem SIENA.

Putem SIENA sustava države članice su u 2012. godini inicirale 13.079 novih slučajeva. Najveći udio odnosi se na drogu (29%), slijede prijevare (15%), razbojništva (11%), pranje novca (9%) itd.

Sedmi alat EUROPOL-a je kriminalistička analitika – operativna i strateška. EUROPOL i jest kriminalističko-obavještajna agencija koja se koristi najmodernijim tehnologijama i metodologijom u definiranju strateških, ali i u realizaciji konkretnih, operativnih analitičkih proizvoda. EUROPOL-ov temeljni strateški dokument, tzv. SOCTA⁴⁰ (engl. Serious Organised Crime Threat Assessment) stožerni je dokument Europske unije temeljem kojega Višeće pravosuđa i unutarnjih poslova definira prioritete za višegodišnji strateški akcijski plan (tzv. MASP - engl. Multi-Annual Strategic Action plan). Temeljem MASP izrađuje se godišnji operativni akcijski plan kojim se definiraju aktivnosti za suzbijanje svake pojedine prijetnje navedene u SOCTI. Primjena i provedba mjera iz operativnog akcijskog plana kontinuirano se nadzire te se po potrebi radi dodatna evaluacija ciljeva i novi SOCTA ako je pojedine prioritete potrebno korigirati. Za širu javnost i tijela za provedbu zakona širom svijeta zanimljiv je proizvod EUROPOL-a kroz projekt „skeniranja“, analize i obavješćivanja javnosti o novim pojavnim oblicima kriminaliteta i njihovim mogućim trendovima, tzv. OCSCAN.⁴¹

U dijelu koji se odnosi na stratešku analizu EUROPOL je evidentno vodeća agencija u Europskoj uniji iz čijeg kataloga proizvoda valja istaći ROCTA⁴²,

---

⁴⁰ Javno objavljiva verzija SOCTE dostupna na: <https://www.europol.europa.eu/content/europol-identifies-3600-organised-crime-groups-active-eu-europol-report-warns-new-breed-crim> (12.6.2013.).

⁴¹ Javno objavljivi proizvodi dostupni na https://www.europol.europa.eu/latest_publications/39 (12. 6. 2013.).

⁴² Procjena ugroze od ruskih kriminalnih skupina.

OCTA – WA⁴³ i TE- SAT⁴⁴. U sjedištu EUROPOL-a organizira se i obuka za policijske službenike – analitičare država članica. Tijekom 2011. godine na šest tečajeva obučeno je 68 službenika iz 28 europskih država.

Osmi alat EUROPOL-a njegova je **uloga platforme stručnjaka** za sva tijela za provedbu zakona država članica EU i šire. EUROPOL je 2011. godine počeo inicijativu uspostave platforme stručnjaka raznih područja kriminalističkog istraživanja (zaštita svjedoka, informacijski centar za financijski kriminalitet, mreža stručnjaka za tzv. Pruemski ugovor, platforma europskih stručnjaka za razbojničke skupine, platforma stručnjaka za ekološki kriminalitet, antikorupcijski trening, centar za rad s informatorima i dr.

Deveti alat EUROPOL-a njegova je uloga **moćnog centra kriminalističkih vještačenja**, poglavito u područjima krivotvorenja eura, kreditnih kartica, računalnog kriminaliteta i kriminalističkog vještačenja proizvoda kriminalnih laboratorija za nezakonitu proizvodnju droga, psihotropnih tvari i prekursora. Ta mreža nadilazi mrežu stručnjaka na razini Europske unije. Riječ je o mreži stručnjaka iz cijeloga svijeta koji raspolažu posebnim metodološkim i taktičko-tehničkim znanjima u specijaliziranim područjima kriminalističkih istraživanja.

3. HRVATSKA PRILAGODBA NA RAD U UVJETIMA PUNOPRAVNOG ČLANSTVA

Prije prikaza aktivnosti potrebnih za usklađivanje rada u uvjetima punopravnog članstva, potrebno se nakratko osvrnuti na dosadašnje aktivnosti Hrvatske u suradnji sa EUROPOL-om. Dana 13. siječnja 2006. potpisan je, a 16. kolovoza 2006. stupio je na snagu Sporazum o operativnoj i strateškoj suradnji između Republike Hrvatske i Europskog policijskog ureda – EUROPOL-a. Temeljem Sporazuma, u Odjelu za međunarodnu policijsku suradnju (u kojem je već tada bilo ustrojen Odsjek Interpola, 24-satno dežurstvo za međunarodnu policijsku suradnju s prevoditeljskom službom), Uprave kriminalističke policije, Ravnateljstva policije, ustrojena je nacionalna kontaktna točka Europol - Odsjek Europol. Putem nacionalne kontaktne točke u razdoblju 2006.-2012. godine razmijenjene su ukupno 14.292 poruke (2006. 101 poruka, 2007. 492 poruke, 2008. 2.173 poruke, 2009. 2.515 poruka, 2010. 2.583 poruke, 2011. 2.654 poruke i 2012. 3.774 poruke), iz čega se vidi da broj razmijenjenih poruka stalno raste. Oko 65% razmijenjenih poruka odnosilo se na zahtjeve za operativnim provjerama u različitim segmentima kriminala, dok se ostalih 35% poruka odnosi na različite obavijesti, upitnike, analize i biltene. U kolovozu 2007. godine uspostavljena je sigurna komunikacijska

---

⁴³ Procjena ugroze od kriminala na području zapadne Afrike.

⁴⁴ Izvješće o stanju i kretanju terorizma na području Europske unije.

linija između EUROPOL-a i nacionalne kontaktne točke - Odsjeka Europol-a. Dana 1. ožujka 2008. započeo je s radom časnik za vezu RH pri EUROPOL-u čija je osnovna zadaća unapređenje razmjene informacija između RH i EUROPOL-a. Od kraja 2008. godine potpisani su sporazumi o pridruživanju Republike Hrvatske analitičkim radnim datotekama (AWF) EUROPOL-a, i to: AWF Furtum i AWF Smoke, koje se bave imovinskim kriminalitetom odnosno krijumčarenjem cigareta, a početkom 2009. potpisan je sporazum o pridruživanju AWF Soya koja se bavi krivotvorenjima eura. U veljači 2012. godine potpisani su sporazumi o pridruživanju RH analitičkim radnim datotekama (AWF) Europol-a, i to: AWF Terminal i AWF Cola, koje se bave zlouporabama bankomata odnosno krijumčarenjem kokaina. Operativna suradnja stalno raste i u odnosu na države iz okruženja.⁴⁵ Dana 13. srpnja 2010. potpisan je Memorandum o suglasnosti i tehnički sporazum između RH i EUROPOL-a kojim je omogućena uspostava sigurne komunikacijske linije za razmjenu klasificiranih informacija između nacionalne kontaktne točke i sjedišta Europol-a u Den Haagu, Nizozemska. Tijekom lipnja 2011. godine, temeljem navedenog Memoranduma i tehničkog sporazuma između RH i EUROPOL-a, potpisanog u srpnju 2010. godine, uspostavljena je sigurna komunikacijska veza za razmjenu informacija između EUROPOL-a i nacionalne kontaktne točke – Odsjeka EUROPOL-a, tj. ostvaren je pristup na EUROPOL-ov komunikacijski sustav SIENA. Predstavnici nacionalne kontaktne točke kontinuirano sudjeluju u svojstvu promatrača na sastancima šefova nacionalnih jedinica Europol-a (države EU) koji se kvartalno održavaju u sjedištu Europol-a u Den Haagu, Nizozemska. Isto tako, sudjeluju kao aktivni sudionici na sastanku šefova nacionalnih kontaktnih točaka Europol-a (države koje imaju sporazum o suradnji s Europolom). Riječ je o inicijativi koja je potekla s hrvatske strane, a koju je EUROPOL prihvatio i kasnije pohvalio kao odličnu ideju.

Premda u statusu tzv. treće strane, može se zaključiti da je Republika Hrvatska na pojedinim područjima suradnje ostvarila značajne pomake kao da je već u statusu punopravne članice. Ipak, novote koje će uslijediti od 1. srpnja 2013. su značajne, a valja istaknuti najvažnije:

- pristup svim EUROPOL-ovim alatima za pretraživanje unesenih podataka po entitetima (EIS i dr.);
- unos podataka iz mandata EUROPOL-a od strane Hrvatske u EIS;
- znatno povećanje broja razmijenjenih poruka putem SIENA sustava za razmjenu podataka;⁴⁶
- punopravno sudjelovanje hrvatskog predstavnika uz mogućnost glasanja na sastancima Upravnog odbora EUROPOL-a, a time i utjecaj na donošenje strateških odluka;

---

⁴⁵ Vidi *supra* pod t. 2 ovoga članka, šesti alat EUROPOL-a.

⁴⁶ Neki od razloga navedeni su pod t. 2. ovoga članka.

- potpuni pristup svim aktivnostima EUROPOL-a kao punopravna članica (predstavnici trećih strana ponekad su izostavljani sa tzv. „zatvorenih“ dijelova sjednica);
- aktivno i izravno sudjelovanje u radu raznih radnih skupina EUROPOL-a (npr. u Odboru za sigurnost koji se bavi pitanjima fizičke, tehničke zaštite pristupa podacima EUROPOL-a, u Product Management Forumu na kojem sudjeluju stručnjaci raznih država iz raznih područja, u odborima za pitanja korištenja SIENA sustava, EIS i dr.);
- sudjelovanje u većem broju radnih sastanaka povodom konkretnih akcija, sudjelovanje u zajedničkim akcijama, priprema i sudjelovanje u većem opsegu u zajedničkim istražnim timovima;
- aktivno sudjelovanje u kreiranju poslovne politike EUROPOL-a⁴⁷ – prioriteta u radu, ispunjavanje zadaća, predlaganje korekcija strateških ciljeva koji su već definirani;
- povećanje opsega poslova časnika za vezu.⁴⁸

Nakon potpisivanja Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji u prosincu 2011. godine i njegove potvrde na referendumu u siječnju 2012. godine, definiran je 1. srpnja 2013. kao datum ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, a samim time i pristupa Europskom policijskom uredu (EUROPOL-u). Kao što je bila praksa i prilikom prethodnih krugova proširenja Europske unije, EUROPOL je predložio provođenje tzv. Europol Enlargement Project⁴⁹ kroz koji bi se provela potpuna i učinkovita integracija Republike Hrvatske kao buduće članice EU u strukturu i radne procese Europol. Taj je prijedlog EUROPOL-a prihvaćen te su u Ministarstvu unutarnjih poslova do travnja 2012. godine određeni nositelji provedbe pojedinih aktivnosti. U EUROPOL-u je također formirana istovrsna radna skupina sa zadaćom pružanja svih potrebnih informacija i podrške hrvatskim kolegama te pomoći u identifikaciji te provedbi poslovnih i tehničkih promjena potrebnih za uspješnu integraciju. Dana 17. travnja 2012. u Ravnateljstvu policije održano je svečano otvaranje Europol Enlargement Project te su održani prvi radni sastanci hrvatske i Europolove radne skupine za provedbu projekta. Rezultat tih sastanaka je dokument pod nazivom *Roadmap* kojim su definirane potrebne aktivnosti kao i njihovi nositelji te rokovi za dovršenje. Opći cilj projekta je u suradnji s EUROPOL-om provesti potpunu i učinkovitu integraciju Republike Hrvatske kao buduće članice EU u strukturu i radne procese EUROPOL-a.

---

⁴⁷ Pri tome se misli prvenstveno na provedbu i nadziranje provedenih aktivnosti radi realizacije postavljenih ciljeva utvrđenih godišnjim operativnim akcijskim planom u okviru tzv. EMPACT-a (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats).

⁴⁸ Hrvatska krajem lipnja 2013. godine ima jednoga časnika za vezu pri sjedištu u EUROPOL-u.

⁴⁹ Projekt proširenja EUROPOL-a - slične projekte provodile su Rumunjska i Bugarska nakon saznanja datuma ulaska u Europsku uniju.

Pravno usklađivanje provodi se tako da se analiziraju svi dokumenti usvojeni od Vijeća Europske unije i transponiraju u nacionalno zakonodavstvo. Tako, primjerice, u skladu s Odlukom Vijeća EU o ustanovljenju Europskog policijskog ureda 2009/371/JHA (objavljenom u Službenom glasniku L 121 od 15.5.2009.) obveza je Hrvatske uspostaviti nacionalnu jedinicu Europol (ENU) u Republici Hrvatskoj te se ujedno daje opis njezinih primarnih obveza, nadležnosti i odgovornosti koje samo mogu biti dodatno proširene kroz odredbe nacionalnog zakonodavstva. Praktično, nacionalna kontaktna točka nastala u skladu sa Sporazumom između Hrvatske i EUROPOL-a (Odjel Europol unutar Službe za međunarodnu policijsku suradnju) postaje nacionalna jedinica EUROPOL-a uz izmijenjen opis poslova i nomenklaturu, za što je bilo potrebno mijenjati podzakonske propise koji uređuju unutarnji ustroj Ministarstva unutarnjih poslova. Navedena Odluka Vijeća EU regulira obvezu zemalja članica o upućivanju njihovih časnika za vezu u sjedište Europol, kao i njihove primarne obveze, nadležnosti i odgovornosti. Dokumenti koje donose Upravni odbor Europol (MB) i Zajedničko nadzorno tijelo (JSB) nadležno za nadzor osobnih podataka također predstavljaju pravnu osnovu za postupanje hrvatskih nadležnih tijela. Uz navedeno, svaka zemlja članica kroz nacionalno zakonodavstvo određuje i uređuje konkretne nadležnosti i međusobne odnose svih svojih državnih tijela koja se bave suzbijanjem kažnjivih djela iz mandata Europol koji je propisan navedenom Odlukom Vijeća EU.

Osim normativnog usklađivanja provodi se usklađivanje u nekoliko područja:

1. tzv. **operativno područje** s konkretnim aktivnostima provedbe seminara za hrvatske službenike radi upoznavanja s radnim procesima u EUROPOL-u i seminara o podizanju svijesti za istražitelje o nadležnostima i mogućnostima koje pruža EUROPOL;
2. **područje upravljanja informacijama** s najvećim popisom konkretnih aktivnosti od kojih se mogu izdvojiti: odlučivanje i dostupnost SIENA sustava u RH, definiranje tehničke potpore rada sustava u Hrvatskoj, odlučivanje o opsegu pristupa EIS, odlučivanje o načinu unosa podataka u EIS, obuka korisnika EIS sustava, način korištenja indeksa sustava i dr.;
3. **područje informacijsko-komunikacijske tehnologije** unutar kojega valja istaći aktivnosti vezane za odlučivanje pristupa pojedinim bazama podataka, odluku o uspostavi videokonferencijske veze⁵⁰ i eventualno ažuriranje sporazuma o komunikacijskoj povezanosti;
4. **područje zaštite podataka** s konkretnim aktivnostima definiranja sudjelovanja hrvatskog predstavnika u Odboru za sigurnost EUROPOL-a, postupanje sa sigurnosnim certifikatima i dr.

---

⁵⁰ Ta je aktivnost realizirana znatno prije ulaska RH u Europsku uniju.

4. ZAKLJUČAK – ŠTO SLIJEDI NAKON ULASKA U EUROPSKU UNIJU

Vratimo li se u period međunarodnog priznanja Republike Hrvatske 15. siječnja 1992., već i kratka analiza cjelokupnog procesa pristupanja Europskoj Uniji kroz relativno mali vremenski odmak jasno upućuje na probleme s kojima se Hrvatska suočavala kroz cijelo to razdoblje. Niz je okolnosti na koje se objektivno nije moglo utjecati a koje su se odrazile na ulazak u Europsku uniju „tek“ 2013. godine. Dok su se druge države 2004. godine izdašno koristile europskim fondovima, Hrvatska je tek jedno vrlo kratko vrijeme sudjelovala u PHARE programima pomoći,⁵¹ jer zbog rata nije mogla sudjelovati u regionalnim programima Unije temeljenim na tzv. regionalnom pristupu Europske unije naspram jugoistočne Europe usvojenim 1997. godine. Od 1992. do 2001. godine Vijeće ministara početkom svake godine određivalo je sadržaj trgovinskih povlastica, što je dodatno unosilo nesigurnost u definiranje izvozne strategije države čije je gospodarstvo netom bilo pogođeno ratom. Sjetimo li se i 3.450 pitanja Europske komisije iz srpnja 2003. godine na koje je trebalo dati odgovore u roku od tri mjeseca te dodatnih pitanja koja su uslijedila i povučemo li paralelu s dobom u kojem smo u iščekivanju ulaska i praćenju prvih koraka kao punopravna članica u Europskoj uniji, ne možemo se oteti dojmu da je doista puno zadaća odrađeno u relativno kratkom vremenu. Vratimo li se na odnos Hrvatske i EUROPOL-a, nedvojbeno je da će ulaskom Hrvatske u Europsku uniju intenzitet suradnje naglo porasti. Neke procjene navode i na trostruko povećanje opsega aktivnosti. U strateškom smislu Hrvatska postaje aktivni član kluba država koje odlučuju o strateškim pitanjima rada EUROPOL-a,⁵² u operativnom smislu mnoge aktivnosti koje su bile nedostupne trećim stranama postaju potpuno besplatne.⁵³ U tehničkom smislu, uspostavljena je videoveza s ostalim državama, omogućeno je korištenje raznovrsnim analitičkim i tehničkim potencijalima, države članice u međusobnoj komunikaciji za brzu i sigurnu razmjenu informacija koriste se Europolovom sigurnom komunikacijskom linijom (SIENA), svako pitanje može se posredstvom časnika za vezu izravno dogovoriti odmah s ostalih 144 časnika za vezu koji dolaze iz 39 država svijeta. Uz suradnju sa samim EUROPOL-om, kao agencijom Europske unije, države članice i međusobno surađuju na bilateralnoj i multilateralnoj osnovi koristeći se pritom svim raspoloživim potencijalima Europola

---

⁵¹ Vukadinović, R., Čehulić, L. (2005), *Politika europskih integracija*, Topical, Zagreb., str. 365-370.

⁵² Svaka država članica ima jedan glas u Upravnom odboru EUROPOL-a.

⁵³ Europol financijski podupire troškove noćenja, boravka, putovanja službenika za prisustvovanje operativnim sastancima, sastancima zajedničkih istražnih timova i dr.

kojemu je upravo stručno pomaganje i asistiranje državama članicama u njihovoj međusobnoj suradnji jedna od osnovnih zadaća.

Već i trenutačna analiza provedenih EUROPOL-ovih aktivnosti i mogućnosti pokazuje da, osim policijske suradnje i neposredne pomoći u kriminalističkim istraživanjima (vještačenja, rad mobilnih timova koji na mjestu događaja prilikom pretrage provjeravaju raspoložive entitete kroz EIS, indeksni sustav i dr.), budućnost stremi k zajedničkom radu policije, državnog odvjetnika i pravosudnog tijela za izdavanje naloga tijekom istrage, kao tima, istodobno. Svaka akcija zahtijeva dobru pripremu radi koordinacije aktivnosti uhićenja i prikupljanja dokaza. Primjeri kriminalističkih istraživanja poput onoga u koje su uključeni Belgija, Francuska, Velika Britanija, EUROJUST i EUROPOL,⁵⁴ kojim je uništena organizirana grupa koja se bavi trgovanjem ljudima, na način da je EUROPOL instalirao mobilni ured za provjere na mjestu događaja u Francuskoj, EUROJUST je instalirao operativni koordinacijski centar kojem su davali podršku stručnjaci iz tih triju država i uz podršku EUROJUST-ove analitičke jedinice, omogućili su uspješnu, koordiniranu pripremu uhićenja i prikupljanje dokaza.

S obzirom na specifičnost kretanja kriminalnih grupa, laku uspostavu komunikacije domaćih kriminalnih skupina s kriminalcima iz država bivše Jugoslavije, najdužu vanjsku kopnenu granicu šengenskog prostora koju će morati čuvati Republika Hrvatska, dolazak većeg broja stranaca tijekom turističkih mjeseci i naglašenu geografsku izloženost, moguće je očekivati nove pojavne oblike kriminaliteta i dolazak novih kriminalnih skupina. Hrvatska bi mogla postati i interesantnije tranzitno područje ako iole oslabi svoje aktivnosti u suzbijanju organiziranih kriminalnih grupa koje se bave prvenstveno trgovanjem ljudima i nezakonitim prebacivanjem osoba preko državnih granica. Nije isključena mogućnost da Hrvatska postane i država odredišta za pojedine oblike organiziranog kriminaliteta s obzirom na slobodu kretanja osoba, robe i usluga u Europskoj uniji. U takvim uvjetima hrvatska policija, državno odvjetništvo, sudovi, upravna tijela i cjelokupna državna uprava sigurno će se uskoro naći pred novim izazovima. Hrvatska će od 1. srpnja 2013. imati pristup najmoćnijim analitičkim bazama podataka u okruženju. Kroz proces pregovara o pristupanju Europskoj uniji mnogo je već postignuto jačanjem međuagencijske suradnje, zakonodavnim prilagodbama i obukom ljudi. EUROPOL je dinamična agencija Europske unije kojoj Hrvatska pristupa kao punopravan član s puno vlastitih mogućnosti, ali i vlastitih potreba kada se za to pokaže operativna nužnost. Pri tome sve aktivnosti ne treba sagledavati usko, kao policijske aktivnosti, nego se treba koristiti svim dostupnim alatima koji će dovesti do konačnog cilja: pravomoćne osuđujuće presude počinitelja kaznenog djela.

---

⁵⁴ EUCRIM (2013), br.1/2013, Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, Freiburg, 2013., str. 4 i 5, dostupno i na: http://www.mpicc.de/eucrim/archiv/eucrim_13-01.pdf.

LITERATURA

1. Calcagni, M. (2010), *The Conceptualisation of Transnational Organised Crime*, SIAK Journal br.2/2010, Beč, str. 72-80.
2. Council of the European Union (2011), *Instruments on Judicial Cooperation in Criminal Matters of the European Union and other Essential International Instruments on Judicial Cooperation – Part I*, Bruxelles, 2011.
3. Čapeta, T., Đurđević, Z., Goldner Lang, I., Lapaš, D., Mataija, M., Perišin, T., Podolnjak, R., Rodin, S., Selanec, G., Vasiljević, S. (2009), *Reforma Europske Unije - - Lisabonski ugovor*, Narodne novine, Zagreb, 2013.
4. EUCRIM (2013), 1/2013, Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, Freiburg, 2013., str. 4 i 5
5. European Police Office: *The European Investigator- Targeting Criminals across Borders*, Haag, 2011.
6. European Police Office: *Europol Review*, Publication Office of the European Union, Luxembourg, 2012.
7. European Police Office, *Europol SOCTA 2013*, Publication Office of the European Union, Luxembourg, 2013.
8. Modly, D., Šuperina, M., Korajlić, N. (2008), *Rječnik kriminalistike*, Strukovna Udruga kriminalista, Biblioteka: Strukovna riječ kriminalista - knjiga 1., Zagreb
9. Rošić, M. (2008), *Europol i međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske*, HLJKPP, 1/2008, Zagreb, str. 205.-253.
10. Rošić, M., (2009), *Perspektive Republike Hrvatske u suradnji putem EUROPOL-a*, Policija i sigurnost, 4/2009, Zagreb, str. 399-426.
11. Vukadinović, R., Čehulić, L. (2005), *Politika europskih integracija*, Topical, Zagreb

---

Summary

CROATIA AS A FULL MEMBER OF EUROPOL

The author presents the legal and factual operative police relationship of the Republic of Croatia with EUROPOL. The paper analyses the status of the Republic of Croatia as a “third party”, in comparison with the opportunities that present themselves to the Republic of Croatia as a full-fledged member of the European Union. The opportunities that membership in EUROPOL offers to each new Member State are elaborated in particular by way of specific statistical indicators that may give an indication of future trends in the relationship between Croatia and EUROPOL. The text also states specific activities that need to be undertaken through the project of enlargement of EUROPOL to the Republic of Croatia. The concluding remarks briefly deal with the possible actions of the Republic of Croatia as a full member of EUROPOL and the effect of such actions on international police cooperation, criminal investigations, and, in a broader sense, the future situation of public security in the Republic of Croatia.